

การอนุรักษ์และพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องเงิน ชุมชนศรีปันคร้ว ตำบลท่าศาลา

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Conservation and Development of Lacquerware handicraft in Sripankrua
community, Tasala Sub-district, Muang District, Chiangmai

อัจฉริยา ด้ายมูล

รศ.ดร.ทิพวรรณ ทังมั่งมี

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

mj.mint.cn@gmail.com

บทคัดย่อ

ชุมชนศรีปันคร้วเป็นชุมชนที่มีการผลิตเครื่องเงินแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ มีการสืบทอดต่อมาตั้งแต่สมัยโบราณและปัจจุบันถึงแม้จะเหลือช่างลดน้อยลง แต่ยังได้รับความสนใจจากผู้ชื่นชอบและมีความต้องการของงานเครื่องเงินอยู่ไม่มากนักน้อย ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวกับเครื่องเงินทั้งในอดีตและปัจจุบันในประเทศไทยรวมทั้งศึกษาบริบททางด้าน

ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนศึกษาบริบทของเครื่องเงินบ้านศรีปันคร้วตั้งแต่ประวัติ ความเป็นมาเทคนิคการทำและรูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการศึกษาทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม โดยใช้วิธีการสำรวจทางกายภาพ สังเกตการณ์ สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลของชุมชนและช่างฝีมือรวมไปถึงข้อเสนอแนะจากประชาชนภายในชุมชน เพื่อทำการวิเคราะห์คุณค่าและสภาพการณ์และปัญหา ของงานหัตถกรรมเครื่องเงิน เพื่อนำมาหารูปแบบและวิธีการอนุรักษ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เครื่องเงินบ้านศรีปันคร้ว

ผลการศึกษาพบว่าบ้านศรีปันคร้วเป็นแหล่งผลิตเครื่องเงินที่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทเขินแต่เดิมการทำเครื่องเงินมีไว้ใช้สำหรับในครัวเรือนของใช้ส่วนตัวที่มีแบบสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ต่อมาภายหลังจึงหันมาผลิตและส่งออกเพื่อเพิ่มรายได้ให้สำหรับคนในชุมชน ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป เช่น พาน ชันดอก ชันหมาก และทึบผ้าไหม เป็นต้น โดยมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือการขึ้นโครงขาที่จะเห็นลวดลายการขดอย่างประณีตและสวยงาม อีกทั้งยังมีความโดดเด่นในด้านการทำ“ฮายดอก” และการเขียนลวดลายขึ้นมาโดยใช้รัก ชาด และสีพาสติก แต่ปัจจุบันการทำเครื่องเงินของบ้านศรีปันคร้วได้ลดจำนวนลงจากเมื่อก่อน เนื่องด้วยช่างฝีมือในชุมชนมีอายุมากขึ้นและคนรุ่นใหม่ไม่ใคร่สนใจในการทำหัตถกรรมอาชีพนี้มากนัก ประกอบกับรูปแบบของงานมีเฉพาะแบบโบราณและไม่มีความทันสมัยจึงอาจไม่เป็นที่นิยมในยุคปัจจุบันนี้ ซึ่งในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายนั้นต้องอาศัยจากความร่วมมือ

มีจากภาคประชาชนเพื่อทำการสนับสนุน นำมาซึ่งการหารูปแบบและวิธีการอนุรักษ์และพัฒนา
หัตถกรรมเครื่องเงินชุมชนศรีปันครัวเพื่อรักษาคุณค่าและเพิ่มมูลค่าในทางเศรษฐกิจต่อไป

คำสำคัญ : เครื่องเงิน, ชุมชน, หัตถกรรม, อนุรักษ์

ABSTRACT

Sri Pan Krua community is one of Chiang Mai's lacquerware production communities. It has inherited since ancient times, even if there are fewer technicians but it still gets the attention from those who like and have the needs of lacquerware work. Therefore this study aims to study the context of lacquerware in past and present in Thailand. Moreover, this study studies the historical context society and culture, as well as the context of Ban Sri Pan Krua lacquerware history, techniques, making and product style which educates both the document and field by using physical survey methods, observations, and interviews to collect information of communities and craftsmen. Including suggestions from people within the community to analyze the value and circumstances and problems Of Baan Sri Pan Krua lacquerware to find patterns and methods for conservation and development of Baan Sri Pan Krua handicraft products in order to maintain and add value for the economic benefits.

The results of the study showed that Ban Sri Pan Krua is a source of lacquer ware that was descended from Tai Khin people. Originally, lacquerware was used for household use and personal items that are inherited from their ancestors. Later, it was turned to produce and export to increase income for people in the community which has different styles, such as flower bowl, crown and new fabric chest. The unique identity is the white frame that is the elaborate and beautiful curl pattern, and has a distinctive feature of "Ha Noi flower", the writing of the pattern using rakchad and plastic color which is an ancient pattern such as Kakok flower pattern. However, at the present, the lacquerware of Ban Sri Pan Krua has decreased because the craftsmen in the community are older and have health problems from sitting to make lacquer for a long time, and the new generation is not interested in making this handicraft profession. Furthermore, the style are only ancient so that this maybe one of the reasons that lacquerware is not popular today. In order to achieve that goal, it

relies on cooperation from everyone to support, bring to divide the form and method of conservation, develop Sri Pan Krua lacquer craft to maintain value and increase value in the economy.

Keywords: lacquerware, community, handicraft, conservation

บทนำ

เครื่องเงินเป็นของใช้ที่ชาวล้านนานิยมเป็นอย่างยิ่งและยังต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน แม้ว่า จะลดบทบาทลงไปบ้างโดยมีสิ่งอื่นเข้ามาทดแทน แต่ก็ยังมีแหล่งผลิตรายใหญ่มากกว่าภาคอื่นๆในอดีต คนไทยยังไม่ได้กำหนดชื่อเครื่องเงินเพื่อใช้เรียกอย่างเป็นทางการ การเรียกงานในสมัย ก่อนมักเรียก ตามหน้าที่หรือลักษณะรูปทรงของงานชิ้นนั้น เช่น โอ พาน ตะลุ่ม หากของใช้นั้นตกแต่ง อย่างประณีต อาทิ มีการประดับกระจก ประดับเปลือกหอยมุก ประดับลายทอง ก็จะเรียกเครื่องใช้ร่วม กับการ ตกแต่ง เช่น ตะลุ่มลงรักปิดทอง เป็นต้น ยุคการฟื้นฟูบ้านเมืองล้านนา(รัชสมัยของเจ้ากาวิละหรือ ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 23) การอพยพชาวไทหลายเผ่าให้เข้ามาอยู่ร่วมกันในเขตเมืองเชียงใหม่ ซึ่งในเวลานั้นแทบจะกลายเป็นเมืองร้างไร้ซึ่งคนอยู่อาศัย คนไทกลุ่มหนึ่งที่ได้เดินทางเข้ามาก็คือ ชาว ไทเขิน เป็นที่มาของคำว่าเครื่องเงิน

ไทเขินเป็นกลุ่มชนตระกูลไทลื้อ อาศัยอยู่ในเขตเมืองเชียงตุงและตั้งชุมชนหนาแน่นตรงบริเวณ แม่น้ำซันที่ในปัจจุบันเรียกว่าน้ำเงิน กลุ่มไทลื้อลุ่มน้ำเงินจึงถูกเรียกว่าชาวไทเขิน ซึ่งกลุ่มชาวไทเขินที่ อพยพมาอยู่เมืองเชียงใหม่ ล้วนแล้วแต่เป็นช่างฝีมือทั้งสิ้น มีความชำนาญในการทำเครื่องเงิน เครื่อง โลหะ งานทอผ้า งานกระดาษา งานจักสานและการลงรัก เมื่อมาถึงเชียงใหม่แล้วถูกจัดให้อยู่รวมกัน ด้านทิศใต้ของกำแพงเมืองเชียงใหม่ ปัจจุบันคือบริเวณบ้านช่างหล่อ ถนนวัวลาย และบ้านนันทาราม ชาวไทเขินกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความถนัดในการทำเครื่องเงิน นอกจากนี้ก็ยังอาศัยกระจายตัวในเขตอื่นๆ เช่น บ้านเด่น บ้านเมืองสาทร บ้านดอนจั่น จนถึงสันกำแพง กลุ่มนี้มีความถนัดในงานกระดาษา ทอผ้า และงานจักสาน

คำว่า “เครื่องเงิน” หมายถึง ภาชนะ เครื่องมือของใช้ที่ผลิตขึ้นโดยชาวเชียงใหม่ที่มีเนื้อสาย สืบมาจากชาวไทเขินแต่โบราณ คำนี้จะบัญญัติขึ้นโดยคนไทยภาคกลางและข้าราชการจากส่วน กลางที่ขึ้นมาอยู่เหนือเมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีที่แล้ว เพราะว่าคำนี้ได้ปรากฏอยู่ในภาษาพื้นถิ่นในของ เมืองและชาวเชียงใหม่ แต่เดิมก็มีได้ศัพท์เรียกที่จำกัดเฉพาะเช่นนี้ที่ใกล้เคียงที่สุดจะเรียกเป็นวลี คำว่า “ควฮักควหาง” เครื่องเงินเป็นภาชนะของใช้ที่มีโครงเป็นเครื่องจักสานหรือไม้จริง เคลือบทา ด้วยยางรักเพื่อความคงทนกันน้ำและความชื้นและเพิ่มความสวยงามให้แก่ผิวของภาชนะ โดยหลักการ เครื่องเงินส่วนใหญ่มีโครงเป็นเครื่องไม้ไผ่สานทาด้วยยางรักหลายๆชั้น โดยที่ชั้นแรกๆจะทำหน้าที่ยึด โครงสร้างให้ เกิดความมั่นคง ชั้นต่อไปเป็นการตกแต่งผิวภาชนะให้เรียบและชั้นสุดท้ายเป็นการ

ตกแต่งให้สวยงาม เช่น การเขียนลวดลาย การปิดทอง หรือการชุดผิวให้เป็นร่องลึกแล้วฝังรักสีที่ต่างกันเป็นลวดลาย สวยงาม ถ้าเป็นของใช้ทั่วไปจะมีน้ำหนักเบา นิยมใช้รักสีดำและสีแดงตกแต่ง ถ้าเป็นของใช้ในพิธีหรือ งานตกแต่งเชิงศิลปะจะมีการใช้ทองคำเปลวประดับมากขึ้น บางครั้งมีการปั้นกดรักพิมพ์รักให้เป็น ลวดลาย เพื่อเพิ่มความงดงามให้แก่ภาชนะประเภทเครื่องเงินที่เป็นที่รู้จักและแพร่หลายได้แก่ เขียนมาก พาน ชันโอ ชันน้ำ ถาดและจาน ของที่ระลึก คุณสมบัติสำคัญของเครื่องเงินคือมีน้ำหนักเบา ยืดหยุ่นได้บ้าง ไม่แตกหักเสียหายในทันที ทนไฟ วัสดุการผลิตหาได้ง่ายโดยทั่วไป ในท้องถิ่น เทคนิคประกอบและการตกแต่งไม่สลับซับซ้อนจน เกินไป อีกทั้งยังตอบสนองรสนิยมและหน้าที่ใช้สอยในชีวิตประจำวันได้อย่างดีเยี่ยม เช่น เป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้ในพิธีกรรม เป็นรูปเคารพและงานศิลปะเครื่องเงินเป็นงานหัตถกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ไม่มีหลักฐานบันทึกว่าเครื่องเงินมีความเป็นมาอย่างไร แต่นักวิชาการหลายฝ่ายต่างก็มีความเห็นว่าเครื่องเงินคงจะถือกำเนิดในประเทศจีนมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประเทศที่รู้จักพัฒนาไม้ไผ่เป็นเครื่องใช้สอยและเครื่อง เรือนได้มากกว่าที่อื่น หนังสือเอนไซโคลปีเดียบริเตนิกา ได้กล่าวว่าประเทศจีนนั้นเป็นต้นแบบในการทำเครื่องเงินมาไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ ปีมีแหล่งผลิตมากมายในสมัยราชวงศ์หมิง โดยแหล่งผลิตส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ที่เขตยูนนานและเมืองตังเกี๋ย และยังสันนิษฐานต่อไปอีกว่า จีนได้กระจายความรู้เรื่องเครื่องเงิน นี้ไปยังเกาหลี ญี่ปุ่น แต่ที่สำคัญคือการแพร่กระจายลงทางใต้สู่เมือง เชียงรุ่ง เชียงตุง รัฐฉาน ลาว พม่า เวียดนาม รวมถึงไทยที่มีการอพยพเข้ามาของชาวไทยเชื้อสายจีนเมื่ออดีต

จากอดีตได้ล่วงเลยมาถึงปัจจุบันทำให้ทราบว่าเครื่องเงินมีอิทธิพลและมีการใช้อยู่ในทุกยุคทุกสมัยและมีการเผยแพร่สืบทอดกันมาอย่างแพร่หลายในล้านนาหนึ่งในนั้นคือหมู่บ้านศรีป็นคร้ว จังหวัด เชียงใหม่ บ้านศรีป็นคร้วเป็นชุมชนที่มีการผลิตเครื่องเงินอีกแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ มาตั้งแต่สมัย โบราณสืบเชื้อสายมาจากชาวไทยจีน แต่เดิมชุมชนศรีป็นคร้วจะมีอาชีพการทำไร่และทำนาเป็นหลัก การทำเครื่องเงินนี้ถือว่าเป็นงานอดิเรกหรืออาชีพเสริมภายในครอบครัว โดยในอดีตการทำเครื่องเงิน ของชุมชนศรีป็นคร้วนั้น จะทำขึ้นเพื่อเป็นของใช้ในครัวเรือน ของใช้ส่วนตัวที่มีแบบแผนการผลิตและรูปแบบที่สืบทอดกันมาของบรรพบุรุษ ต่อมาภายหลังยุคสมัยเปลี่ยนแปลงหันมาผลิตและส่งออกเพื่อ ส่งเสริมรายได้ของคนในชุมชน ซึ่งมีรูปแบบ เช่น พาน ตะลุ่ม ชันดอก ชันหมาก ชันโตก ชันโอ เอบี หมากและหีบผ้าไหม เป็นต้น

บ้านศรีป็นคร้วมีเอกลักษณ์การทำเครื่องเงินที่โดดเด่นและแตกต่างจากที่อื่นคือ การขุดไม้ขึ้น รูปภาชนะ เป็นการนั่งขุดเส้นตอกที่ทำจากไม้ไผ่จนได้รูปแบบที่ต้องการ แล้วนำไปขัดแต่งให้เรียบเนียน ด้วยกระดาษทรายก่อนเคลือบผิวด้วยน้ำยาเคลือบไม้ประเภทแล็กเกอร์ใส จะได้ผลงานลักษณะหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นเทคนิคการขุดวนเส้นตอกอย่างชัดเจนและสวยงามนอกจากนี้เอกลักษณ์การทำเครื่องเงิน ของบ้านศรีป็นคร้วยังมีความแตกต่างและโดดเด่นในการทำ“ฮายดอก” ซึ่งเป็นการใช้เหล็กชุดทำให้

เกิดลวดลายต่างๆตามที่ต้องการ แต่สำหรับการทำฮายดอกของบ้านศรีปันครีวเป็นการทำเครื่องเงินที่ใช้เทคนิคในการเขียนลายขึ้นมา โดยใช้ รัก ขาด รวมไปถึงสีพลาสติกในการเขียนลวดลายขึ้นมา ซึ่งเป็นลวดลายโบราณเช่น ลายดอกกำกอก ลายเครือเถาและบางลายอาจประยุกต์ขึ้นมาตามจินตนาการหรือความถนัดของช่างเขียนลาย ปัจจุบันชุมชนบ้านศรีปันครีวกำลังประสบปัญหาตลาดแคลงช่างฝีมือรุ่นใหม่ ๆ ในการสืบทอด องค์ความรู้เพราะงานหัตถกรรมเครื่องเงินเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะความประณีตละเอียดอ่อน ในการขึ้นโครงและการทำลวดลายที่ต้องใช้ความอดทนและใจรัก คนรุ่นใหม่อาจเล็งเห็นว่าการทำงานฝีมือเป็น สิ่งที่ยากลำบาก จึงทำให้ไม่มีผู้สืบทอดและหันไปประกอบอาชีพอื่นแทนประกอบกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ในชุมชนเป็นรูปแบบเดิม เมื่อครั้งในอดีตไม่น่าสนใจต่อกลุ่มตลาดหรือผู้ที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบทันสมัยมากนัก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงอยากศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชน รูปแบบผลิตภัณฑ์และลวดลาย ทางศิลปกรรม ขั้นตอนเทคนิควิธีการในการทำเครื่องเงินมาตั้งแต่สมัยอดีตถึงปัจจุบัน รวมไปถึงสภาพปัญหาที่ทำให้เครื่องเงินยังเป็นรูปแบบเดิมและยังขาดการสืบทอดจากคนรุ่นใหม่ในชุมชน เพื่อนำไป วิเคราะห์ศึกษา เพื่อนำมาประกอบใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องเงินให้มีรูปแบบ ใหม่ที่ทันสมัยและสอดคล้องไปกับลวดลายทางศิลปกรรมบนตัวงาน เพื่อเพิ่มมูลค่าและความต้องการ ทางตลาด รวมไปถึงยังสามารถเสนอวิธีการอนุรักษ์หัตถกรรมเครื่องเงินเพื่อรักษาภูมิปัญญาของชุมชนในอนาคต

วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเครื่องเงินทั้งในอดีตและปัจจุบันในดินแดน ประเทศไทย
- 2.เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนบ้านศรีปันครีว ทั้งทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้ง ศึกษาบริบทของเครื่องเงินบ้านศรีปันครีว ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา เทคนิคการทำและรูปแบบของ งานผลิตภัณฑ์ ตลอดจนคุณค่าและสภาพการณ์และปัญหาของงานหัตถกรรมเครื่องเงินบ้านศรีปันครีว ตำบลท่าศาลา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 3.เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการอนุรักษ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องเงิน บ้านศรีปันครีว เพื่อรักษาคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจต่อชุมชนต่อไป

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเครื่องเงิน ทั้งในอดีตและปัจจุบันในดินแดนประเทศไทย รวมทั้งศึกษาบริบทของชุมชนบ้านศรีปันครีว ทั้งทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ครอบคลุมไปถึงการศึกษางาน

เครื่องเงิน ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา เทคนิคการทำและรูปแบบงานผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึง คุณค่าและสภาพการณ์และปัญหาของงานหัตถกรรมเครื่องเงินเพื่อนำเสนอรูปแบบ และวิธีการอนุรักษ์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเงินบ้านศรีปันครีว เพื่อรักษาคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้เกิดประโยชน์ในทาง เศรษฐกิจต่อชุมชนต่อไป โดยใช้วิธีการศึกษาในรูปแบบสหวิทยาการ(Interdisciplinary Research) และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม

การอนุรักษ์และพัฒนาจะต้องดำเนินการควบคู่กันไปโดยเริ่มจากประชาชน การอนุรักษ์ควรอยู่บนพื้นฐานของการใช้ประโยชน์อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ รอบคอบและสงวนทรัพยากรที่หายากไว้ไม่ให้สูญหายไป ส่วนการพัฒนาควรยึดหลักความก้าวหน้า ความมั่นคงและความเป็นธรรม อีกทั้งการอนุรักษ์ยังหมายถึงการรักษาให้คงเดิมด้วยการอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาตินั้นคือการรู้จักใช้ได้นานที่สุดและเป็นการรู้จักรักษาไม่ให้อายุสั้นไปหรือให้อยู่ในสภาพคงเดิม โดยสรุปว่าการอนุรักษ์นั้นหมายถึงการบำรุงรักษาการดูแลการสงวนรวมถึงการวางแผนสิ่งที่ดีงามเอาไว้ไม่ให้สูญหาย การมองเห็นคุณค่าของความรู้ที่สั่งสมมาแต่อดีต เพื่อนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่น ศิลปหัตถกรรม วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ รวมไปถึงการส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติที่มีให้ยั่งยืนต่อไป อีกทั้งยังได้มีแนวทางดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์หัตถกรรมไทยในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การอนุรักษ์ช่างฝีมือ เป็นการให้เกียรติยกย่องในฐานะเป็นบุคคลที่ควรได้รับการยกย่องในสังคม ซึ่งควรส่งเสริม และเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ให้สามารถจำหน่ายได้ในตลาด เพื่อให้ช่างฝีมือได้มีรายได้ในระดับที่สามารถ เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ รวมไปถึงส่งเสริมและอบรมถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างช่างฝีมือรุ่นใหม่เพื่อ เป็นการถ่ายทอดวิชาความรู้ไม่ให้เลือนหายไป

2. การอนุรักษ์รูปแบบผลิตภัณฑ์ เป็นการส่งเสริมและพัฒนาหัตถกรรม โดยคงเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะท้องถิ่นไว้ด้วย การศึกษาลักษณะเฉพาะของหัตถกรรมแต่ละท้องถิ่น เพื่อหาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นแล้วนำลักษณะ ดัง กล่าว มาเผยแพร่ให้มีการผลิตเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและยังคงคุณค่าไว้ไม่เปลี่ยน

3. การอนุรักษ์แหล่งผลิต ควรให้มีการจัดการประกวดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวมถึงมีการจัดนิทรรศการเผยแพร่งาน ผลิตภัณฑ์และแหล่งผลิตภัณฑ์

4. การอนุรักษ์เทคนิคและกรรมวิธีการผลิต ควรจัดฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ช่างฝีมือรุ่นหลังเพื่อยังคงความรู้ไม่ให้สูญหายไป

5. การอนุรักษ์วัตถุโบราณ มีการแนะนำให้ความรู้แก่ผู้ผลิตหัตถกรรม การนำเอาวัตถุโบราณมาใช้ได้อย่างถูกวิธีและอย่าง ประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมให้มีการสร้างขึ้นทดแทนวัตถุโบราณที่ได้ใช้ไปแล้วและให้ มีปริมาณเพิ่มขึ้น อีกทั้งควรให้มีการเพิ่มปริมาณวัตถุโบราณในแหล่งวัตถุโบราณที่มีคุณภาพดี เพื่อสนับสนุนให้ แหล่งผลิตที่ขาดแคลนวัตถุโบราณ

แนวคิดการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้าน

ศิลปะพื้นบ้านเป็นศิลปะที่เกิดขึ้นมาควบคู่กับการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ตั้งแต่อดีตกาลถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของคนไทยรุ่นก่อนจนถึงคนไทยรุ่นปัจจุบัน จึงทำให้เราทราบว่า ศิลปินชาวบ้านเป็นผู้ทรงภูมิปัญญา เฉลียวฉลาดและมีประสบการณ์ในชีวิตสูงจึงสามารถสร้างผลงานขึ้นไว้จำนวนมากมายหลายประการ แต่เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันมีผลกระทบต่องานศิลปะพื้นบ้านอย่างมากมาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม เกิดการผลิตสิ่งของมาจำนวนมากๆ โดยใช้เครื่องจักรแทนคน มีผลทำให้ศิลปะพื้นบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน่าห่วงใย เพราะพ่อค้าและนักออกแบบที่ขาดความรู้หลักการเรื่องศิลปะพื้นบ้านมุ่งแต่จะผลิตผลงานเพื่อการจำหน่าย ได้นำเอาศิลปะพื้นบ้านไปเป็นประโยชน์ทางธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ บางครั้งก็นำเอาศิลปะพื้นบ้านของต่างชาติมาทำเลียนแบบเอาดื้อๆ ทำให้ศิลปะพื้นบ้านเสื่อมด้อยคุณค่าไป อีกทั้งมนุษย์มักไม่ค่อยเห็นความสำคัญหรือยกย่องเหมือนศิลปะสาขาอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากความรู้สึกเคยชินที่มนุษย์พบเห็นอยู่ทุกวัน ความเรียบง่ายและความงามอย่างธรรมดาของศิลปะพื้นบ้าน ทั้งที่ศิลปินพื้นบ้านนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง มีความเข้าใจในเรื่องสุนทรียภาพเป็นอย่างดี จึงสามารถสร้างสรรค์งานประเภทต่างๆ ออกมาอย่างมีระบบและกฎเกณฑ์พอสมควร ดังจะเห็นได้ว่า ศิลปะพื้นบ้านจะมีเอกลักษณ์ ลักษณะเด่นเฉพาะตัว มีแบบอย่างของตนเอง จึงสร้างงานขึ้นมาอย่างสวยงามตามประเพณีนิยมและตามยุคสมัยด้วยเหตุนี้เอง เราจึงกล่าวได้ว่าศิลปะพื้นบ้านช่วยบอกประวัติศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและบอกลักษณะวัฒนธรรมของกลุ่มชนในภูมิภาคต่างๆ ให้เราทราบเป็นอย่างดี เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจะเกี่ยวข้องกับสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เป็นประดิษฐ์กรรมของช่างหรือศิลปินพื้นบ้านอยู่ตลอดเวลา ซึ่งศิลปกรรมเหล่านี้ย่อมเป็นกระจกเงาส่องให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านว่าเป็นอย่างไรแต่ละยุคสมัย

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีพื้นที่อยู่ในหมู่บ้านศรีปิ่นคร้ว ตำบลท่าศาลา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (1) ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ผลิตภัณธ์เครื่องของบ้านศรีปิ่นคร้วและผู้เกี่ยวข้อง (2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำชุมชน ช่างฝีมือ ไม่จำกัดจำนวน โดยใช้วิธี การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณธ์เครื่องเงินได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูล คือ

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับกลุ่มช่างฝีมือ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความถนัด รูปแบบผลิตภัณฑ์ เทคนิควิธีการ ขั้นตอนการผลิต ลวดลาย การเลือกใช้วัสดุ เพื่อเป็นพื้นฐานข้อมูลการอนุรักษ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์
2. แบบสัมภาษณ์(Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริโภคและความต้องการผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมเครื่องเงิน
3. การสังเกตการณ์(Observational) เพื่อสังเกตการณ์ทางกายภาพของชุมชน วิถีชีวิตและการทำงาน หัตถกรรมเครื่องเงินภายในชุมชน

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร(Document study) ของการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “การอนุรักษ์ และพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องเงินชุมชนศรีปันคร้ว ตำบลท่าศาลา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่” โดยทำการศึกษาค้นคว้า ทบทวน วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องเงินในอดีตและปัจจุบัน ประวัติความเป็นมา สภาพสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ และแนวคิดการออกแบบเพื่อพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องเงินของชุมชนศรีปันคร้ว

การเก็บข้อมูลภาคสนาม การเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนวิธี การผลิต เทคนิคการทำลวดลาย สภาพชุมชน ตลอดจนศึกษาปัญหาและความเข้มแข็งของชุมชนใน การอนุรักษ์และพัฒนางานเครื่องเงิน โดยใช้เครื่องมือดังนี้ (1) การสัมภาษณ์(Interview) เป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน สภาพ ปัญหาในการผลิตและพัฒนางานเครื่องเงิน (2) การสอบถาม(Questionnaire) เป็นการสอบถามที่จะใช้ในการสอบถามช่างฝีมือ ประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปประกอบการนำเสนอรูปแบบวิธีการอนุรักษ์ และพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องเงิน (3) การสังเกตการณ์และการสำรวจ(observation & Survey) เป็นการบันทึกข้อมูล โดยการถ่ายภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเครื่องเงิน รูปแบบผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนการผลิต ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายใน พื้นที่ของชุมชน (4) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม(Participative Observation) เป็นการสังเกตการณ์พร้อมกับ บันทึกข้อมูล โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน

การวิเคราะห์ข้อมูล(Analysis)และสังเคราะห์(Synthesis) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Description Analysis) ประกอบด้วยขั้นตอนและ วิธีการดังนี้ (1) จัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งภาคเอกสารและภาคสนามที่เกี่ยวกับลักษณะทางสังคม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม รวมทั้งผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมเครื่องเงิน รูปแบบ ลวดลาย ขั้นตอน การผลิต สภาพปัญหา เพื่อนำมา

วิเคราะห์คุณค่าและหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาการออกแบบเครื่องเงินของชุมชนศรีปันคร้ว (2) สังเคราะห์และเสนอวิธีการอนุรักษ์และพัฒนางานเครื่องเงิน โดยการพัฒนาการออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่งานหัตถกรรมเครื่องเงิน

ผลการศึกษา

บ้านศรีปันคร้วเป็นแหล่งชุมชนที่มีการทำเครื่องเงินมาตั้งแต่สมัยอดีต แต่เดิมบ้านศรีปันคร้วนั้นทำอาชีพเกษตรกรรม การทำเครื่องเงินนั้นถือเป็นงานอดิเรกไว้ทำหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ได้มาจากทำไร่ทำสวน ภูมิปัญญาในการทำเครื่องเงินได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษครั้นเมื่อย้ายถิ่นมาจากเชียงตุง กระจายอยู่รอบตัวเมืองเชียงใหม่ เรียกพวกเขาเหล่านั้นว่าชาวไทเขิน ที่มีวิชาความรู้ในการทำเครื่องเงินติดตัวมาแต่สมัยเดิม โดยบ้านศรีปันคร้วก็ถือว่าเป็นแหล่งทำเครื่องเงินรายใหญ่แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่แต่น้อยคนนักที่ยังไม่ทราบว่ายังมีแหล่งการทำอยู่ที่แห่งนี้ การทำเครื่องเงินของบ้านศรีปันคร้วนั้นเริ่มทำตั้งแต่วิธีการแรก คือการจักตอกจากไม้ไผ่เหลา เป็นเส้นบาง เพื่อนำมาใช้ในการขึ้นรูปภาชนะ โดยช่างฝีมือจากขบวนรอบเป็นวงกลมทับซ้อนเหลื่อมกันไปเรื่อยๆ จนขึ้นรูปภาชนะรูปทรงต่างๆที่เราต้องการ ช่วงการขึ้นรูปเสร็จเราจะได้เห็นเครื่องเงินที่มี โครงสร้างการขดอย่างสวยงามและประณีตของช่างฝีมือได้อย่างละเอียด หลังจากนั้นจะนำไปขัดด้วย กระดาษทรายและเคลือบด้วยขี้เถ้าเพื่อความคงทนและแข็งแรง และลงเคลือบด้วยรักหรือชาดเพื่อที่จะได้นำมาเขียนลาย แต่ปัจจุบันรักนั้นเป็นสิ่งที่หายากและราคาสูงขึ้นจึงได้ปรับเปลี่ยนมาใช้สีพลาสติก ในการเคลือบและเขียนลายแทน โดยการเขียนลายนั้นจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามความถนัด ของช่างเขียนลาย รวมไปถึงการทำลวดลายโดยการขุดที่ใช้เหล็กแหลม เรียกว่า “ฮายดอก” ลวดลาย ที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นลายกำกอก ลายเครือเถาและลายบาง เป็นต้น เครื่องเงินมีหลากหลายประเภทแตกต่างกันออกไปตามกันใช้งาน โดยบ้านศรีปันคร้วจะทำตาม ความต้องการของตลาดและผู้ที่ต้องการใช้เฉพาะทาง ซึ่งหัตถกรรมเครื่องเงินของชุมชนบ้านศรีปันคร้วที่ ยังทำกันมาจนถึงปัจจุบันมีดังต่อไปนี้

(1) ชันดอก

เป็นเครื่องใช้รูปทรงคล้ายพาน ใช้ใส่ของ เช่น ดอกไม้ ข้าวตอก รูปเทียน เพื่อถวายพระหรือนำไปใช้ในงานนาฏศิลป์ เป็นของที่ทำขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมจึงถือว่าเป็นของสูง ชันดอกส่วนใหญ่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก มีน้ำหนักเบา ในครัวเรือนหนึ่งอาจมีชันดอกหลายชิ้น โดยเฉพาะบ้านที่มีความเชื่อเรื่องผีปูย่า ฝับรรพบุรุษที่ต้องใส่เครื่องเช่นไหว้ โครงสร้างของชันดอกประกอบด้วยปากชัน เอวชันและตีนชัน ในส่วนของเอวชัน มีหลายรูปแบบแต่ที่นิยมคือ แบบทึบและแบบโปร่ง โดยมีการลงรกรทหาชาดเพื่ออุดรูปทรงของชัน นอกเหนือจากนี้ชันดอกสำหรับผู้มีฐานะหรือชนชั้นสูงจะมีการตกแต่งเป็นพิเศษ เช่น การลงรักแล้วจะทำการแต้มสี ปิดทอง ขุดลายและพิมพ์ลาย ประดับเปลือกมุกและกระฉก เป็นต้น

(2) ชันหมาก

เป็นภาชนะสำหรับใส่หมากพลูและเครื่องกินหมาก เช่น เต้าปูน ชองหมาก ตลับขี้ผึ้ง อับยาฉุน ยาจิต ตะบันหมากและกรรไกรหนีบหมาก ซึ่งของเหล่านี้รวมกันเรียกว่า เครื่องเขียน ชันหมากมักจะถูกนำมาใช้ในหลายๆบริบท ไม่ว่าจะเป็นภาชนะในชีวิตประจำวัน เพื่อใส่เครื่องหมากของคนสมัยก่อน ในด้านพิธีกรรมทางความเชื่อและทางศาสนาได้ถูกนำมาใช้ประกอบพิธีกรรมด้วย รวมทั้งใช้เป็นสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวของผู้หญิงในอดีตและยังถูกนำมาใช้เป็นเครื่องแสดงสถานภาพหรือบรรดาศักดิ์ของชนชั้นสูงอีกด้วย ชันหมากของทางเหนือมักนิยมสานด้วยตอก ลงรักทาชาด หากคนมีฐานะจะนิยมทำลวดลายที่ วิจิตรงดงาม ไม่ว่าจะเป็นการลงรักปิดทอง ประดับมุก ตัดกระจกและทำเป็นลายชุด รูปทรงประจำที่ นิยมทำกันมากจะเป็นรูปทรงกล่องสี่เหลี่ยมหรือทรงกระบอกซ้อนกันเป็นชั้น ลวดลายที่นิยมจะเป็น ลายดอก เช่น ดอกพุด พันธุ์พญา เป็นต้น

(3) ชันโตก เป็นภาชนะที่มีโครงสร้างและวัสดุเช่นเดียวกับชันดอก แต่ว่ามีขนาด การตกแต่ง และประโยชน์ ใช้สอยที่แตกต่างกันออกไป ชันโตกมีหน้าที่เป็นที่วางสำหรับอาหารถวายพระหรือเจ้านายและใช้กันเอง ภายในครัวเรือน ซึ่งถ้าเป็นของที่ชาวบ้านใช้เองมักจะทาเฉพาะสีดำเท่านั้นและไม่มีตกแต่งใดๆ หรือถ้ามีก็จะมีไม่มาก ส่วนชันโตกที่ทาสีแดงชาดใช้สำหรับเจ้านายและพระสงฆ์บางที่อาจมีฝาชีครอบ เป็นชุดสำหรับอาหาร

(4) หีบผ้าไหม ภาชนะสำหรับใส่เสื้อผ้าและสิ่งของ สานด้วยไม้ไผ่เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม มีฝาปิดนูนเหมือนหลังเต่า เชิงของหีบผ้าจะบานออกและผายออก เหตุที่นิยมมีฝาปิดเพื่อป้องกันมดหรือแมลงและความชื้น นิยม สานให้มีความแข็งแรงคงทน สะดวกต่อการดูแลรักษาและการเคลื่อนย้ายได้สะดวก โครงสร้างของหีบ ผ้าจะใช้ไม้ไผ่สานให้แน่น ทำให้มีความแข็งแรง ทาด้วยรักทั้งด้านนอกด้านในมากกว่าหนึ่งครั้ง โดยไม่ เขียนลวดลาย แต่จะเผยให้เห็นถึงลวดลายของการสานมากกว่า

(5) แอ็บหมาก เป็นเครื่องใช้ส่วนตัว มีลักษณะเป็นกล่องหมากขนาดกะทัดรัดคล้ายๆกระติบข้าวเหนียวสำหรับ พกพา เดิมทำจากเครื่องสานแล้วเคลือบยางรัก ตกแต่งลวดลายสีดำแดงตามแต่รสนิยม แต่ถ้าเป็นชน ชันสูงมักจะทำจากโลหะเงินดูน่าย

ปัจจุบันการทำเครื่องเงินของชุมชนบ้านศรีปันครัวเริ่มลดน้อยลงไปจากเมื่อครั้งในอดีตเนื่องด้วย ช่างฝีมือที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินเหล่านี้เริ่มมีอายุมากขึ้น และคนภายในชุมชนรุ่นใหม่ๆไม่มีใครให้ ความสำคัญของงานหัตถกรรมเหล่านี้มากนัก เพราะเห็นว่าเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนความประณีต กว่าจะได้ชิ้นงานออกมาสักชิ้นหนึ่ง จึงหันไปประกอบอาชีพอื่นแทนที่มาด้วยความมั่นคง ประกอบกับค่า นิยมของคนในสังคมสมัยนี้มองว่างานเครื่องเงินเป็นงานที่มีความล้าสมัยไม่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน จึงมี ส่วนที่ทำให้ภูมิปัญญาการทำเครื่องเงินถูกละเลยจากคนในชุมชน เครื่องเงินเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมานานจากบรรพบุรุษชาวไทยเชื้อสายไทเขินที่มาสืบเนื่องกันมา หลาย ร้อยปี มาตั้งแต่สมัยพระเจ้ากาวิละที่มีการอพยพเข้ามาของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายไทเขิน มีเอกลักษณ์เฉพาะในการ ทำทั้งเทคนิคและ

ลวดลาย โดยเครื่องเงินชุมชนบ้านศรีปันครีวที่ยังเห็นผลผลิตและยังเป็นที่ต้องการของ ตลาดอยู่นั้นจะเป็นเครื่องเงินจำพวก ชันดอก ชันโตก แอ็บหมาก ที่ช่างฝีมือยังผลิตกันอยู่เป็นประจำ และยังมีเครื่องเงินประเภทโบราณอย่างอื่น เช่น ชันโอหาบ ชันน้ำ ปันโต หีบผ้าใหม่ ที่เคยผลิตเมื่อ สมัยก่อน แต่ปัจจุบันเลิกผลิตไปแล้วเนื่องด้วยช่างฝีมือที่มีความถนัดได้เลิกทำไปแล้วอย่างเครื่องเงิน ประเภทปันโต นอกจากนี้ยังมีเครื่องเงินแบบสมัยใหม่ผลิตขึ้นมาเพื่อควบคุมไปกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ไปของสังคม มีการออกแบบให้เน้นไปทางประโยชน์ใช้สอย เป็นของตกแต่งบ้านหรือของที่ระลึก เช่น โคมไฟ ถาดใส่ของ แจกัน เป็นต้น โดยยังเน้นเทคนิคแบบดั้งเดิมในการขึ้นโครงสร้างภาชนะเหมือนสมัย โบราณ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องเงินนั้นสามารถประยุกต์เข้าได้กับยุคสมัยปัจจุบันได้

การทำเครื่องเงินภายในชุมชนยังเป็นที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชนให้มากขึ้น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาบทบาทในการพัฒนาเครื่องเงิน ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาให้มากขึ้น แต่ยังไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าได้เท่าใดนัก และช่างฝีมือที่มีอายุมากส่วนใหญ่ก็ไม่มีใครที่จะหันมาทำเครื่องเงินแบบสมัยใหม่เพราะไม่เคยทำกันก่อนและยึดติดกับเครื่องเงินโบราณที่มีมาอยู่แต่เดิมแล้ว ดังนั้นการพัฒนาเครื่องเงินควรจะควบคุมไปกับการอนุรักษ์ โดยการพัฒนารูปลักษณ์ที่ทันสมัย และสอดคล้องกับการใช้งานในชีวิตประจำวันให้มากขึ้นประกอบกับการอนุรักษ์งานเครื่องเงินที่เป็นมา แต่โบราณให้คงความเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรมเครื่องเงินภายในชุมชน เพื่อที่จะทำให้ภูมิปัญญา เหล่านี้ให้มีความค่าและเพิ่มมูลค่าต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

- 1.ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมถ่ายทอดภูมิปัญญางานหัตถกรรมเครื่องเงิน เพื่อแสดงถึงคุณค่า และความสำคัญต่อการอนุรักษ์
- 2.ควรจัดตั้งแหล่งข้อมูลหรือพิพิธภัณฑ์ภายในชุมชน เพื่อจัดแสดงงานหัตถกรรมเครื่องเงิน เพื่อ ให้ประชาชนในชุมชนหรือผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของงานหัตถกรรม
- 3.ส่งเสริมและพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องเงินให้มีรูปแบบที่ทันสมัยและยังคงเอกลักษณ์ของเครื่องเงินที่โดดเด่นมาสอดคล้องกับปัจจุบัน อาจให้หน่วยงานเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลของการออกแบบที่ทันสมัยเพื่อยกระดับงานหัตถกรรมให้ดียิ่งขึ้นไป

References

- กนิษฐา เขยกิจวงศ์.(2551). **มรดกทางวัฒนธรรม:ภาคเหนือ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว.
- กฤตพงศ์ แจ่มจันทร์.(2552). **แอ่วสันป่าตอง มองวัฒนธรรม เลิศล้ำงานศิลป์** สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กาญจนา เกียรติมนิรัตน์.(2546). **ภูมิปัญญาในการทอผ้าพื้นเมืองภาคเหนือ**. กรุงเทพมหานคร

ไชแสง ศุขะวัฒนะ.(2530). “การอนุรักษ์โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม”

วารสาร มหาวิทยาลัยศิลปกร(วังท่าพระ) 20.

นวนน้อย บุญวงศ์.(2552). หลักการออกแบบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย

นฤทธิ วัฒนภู.(2555). ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วาดศิลป์.

พระนคร ปริงฤทธิ์.(2554). ภูมิปัญญาเชิงช่างเชียงใหม่. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พาศนา ตันทลักษ์ณ.(2529). หลักการออกแบบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทักษ์อักษร.

ประสงค์ แสงงาม.(2556). “การศึกษาเครื่องเงินศรีป็นคร้ว” การวิจัยเบื้องต้น. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิถี พาณิชนันท์.(2554). ศิลปะเครื่องเงินในล้านนา. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กระทรวงการศึกษาธิการ. (2538). เครื่องเงิน. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ กรมการ
ศึกษานอกกระบบ

วิบูลย์ ลีสุวรรณ.(2540). มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ดันอ้อแกรมมี จำกัด.

วัฒนะ จูฑะวิภาต.(2552). ศิลปะพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.